

Comunicările au fost la rândul lor diferite ca mod de abordare, în primul rând datorită faptului că autorii proveneau din teritoriile celor trei foste mari imperii (habsburgic, otoman și țarist). Al doilea aspect este reprezentat de reconversiunea poziției și capacității puterii elitei tradiționale prin sistemul instaurat în urma stratificării economice și a aplicării legilor politice. Cel de-al treilea aspect este de sorginte etnică și confesională, biserica jucând un rol semnificativ în aplanarea situațiilor de multe ori tensionate ale societății. Ultimul aspect e cel al apariției elitei noi, menționând aici raportul dintre creștinii din vestul și estul continentului, excluderea evreilor etc. Mai trebuie luată în considerare și relativa funcție autonomă a educației, pentru că acesta însemna cel dintâi instrument al modernizării și alfabetizării unei colectivități. În final, toate aceste societăți au fost conduse de statusul lor geopolitic, ca până la urmă cu toții să urmeze linia occidentală acceptată drept model general al modernizării sociale.

Aș enumera dintre cercetătorii români care au luat parte la această conferință de la Budapesta atât pe Marius Lazăr, care a prelucrat un ambițios proiect în care a încercat să interpreteze opoziția elitelor, identificabilă pe durata lungă a statului independent România, cât și pe Lucian Nastasă, care a prezentat explicit impactul universitar francofon și germanofon asupra celor care aspirau la edificarea unei cariere academice în România până la sfârșitul erei presocialiste.

Conferința științifică a avut un succes deosebit prin faptul că a promovat cercetarea empirică de origine socio-istorică la elitele moderne și în curs de modernizare, în cazul societăților aflate în prag de dezvoltare, în special al celor aparținând unei alte Europe. Atari reuniuni repetate pot fi utile specialiștilor prin schimbul de idei și de experiență făptuit din punct de vedere conceptual și metodologic în legătură cu multe ipostaze ale unui trecut intelectual comun și, sperăm, ale unui viitor realizat în deplină colaborare.

Adrian Pop

Berichte und Forschungen. Jahrbuch des Bundesinstituts für Kultur und Geschichte der Deutschen im Östlichen Europa, Band 16/2009, R. Oldenburg Verlag München 2009, 383 p.

Fondat în 1989, Institutul Federal al Culturii și Istoriei Germane în Europa de Est (BKGE), cu sediul în Oldenburg, este o instituție de cercetare funcționând sub diriguirea departamentului pentru cultură și mass-media (BKM) înființat de guvernul federal. BKGE sfătuiește și susține guvernul federal în toate problemele care afectează direct cercetarea, prezentarea și dezvoltarea culturii și istoriei germane în Europa de Est. Pentru a îndeplini acest mandat, Institutul conlucrează amplu cu mediile științifice internaționale, efectuează elaborate documentare și științifice, coordonând și multe studii interdisciplinare. Spre deosebire de alte instituții regionale, specializate din punct de vedere tehnic și științific, acesta acoperă o extinsă arie geografică și tematică în domenii precum istoria, literatura, etnolingvismul multieuropean și istoria artei. BKGE este implicat prin membrii săi și în procesul de predare desfășurat în cadrul Universității din Oldenburg.

Volumul propus prezentării conține informații despre cercetările în curs și publicațiile recente din domeniul culturii și istoriei provinciilor istorice de est ale Prusiei, și ne informează despre așezările germanilor din Europa de Est, accentul fiind pus pe rapoartele anuale, pe noile cercetări științifice și proiecte de cercetare. Se realizează de asemenea documentația necesară în cercetare și se prezintă instrumente referențiale, în primul rând bibliografiile tematice, precum și o trecere în revistă a arhivelor și bibliografiilor din țările est-europene. Începând cu anul 1998, adnotările publicațiilor recente din țările din Europa Centrală și de Est primesc un loc permanent în „Anuar”, regăsit, de altminteri, și în volumul propus discuției actuale. Principalele studii ale publicației pe anul 2008 se revendică de la însăși structura instituției federale și se referă concret la cele patru domenii menționate.

Autorii utilizează informații despre noile probleme științifice și de cercetare în domeniul istoriei și civilizației din provinciile istorice ale Germaniei de Est (Prusia Răsăriteană, Pomerania și Silezia) și din alte zone extinse din Europa de Est (din Boemia la Marea Baltică, la Vistula și Volga).

Documentația de arhivă, bibliografiile tematice, de cercetare și rapoartele de proiecte sunt principalele domenii de conținut. Sub formă de eseuri compilate într-un mod exemplar, se abordează aspecte individuale ale istoriei, etnologiei europene, lingvisticii, literaturii și istoriei artei. Elaborate într-o deplină cooperarea internațională, „adnotările” din final conțin informații bibliografice despre multe lucrări și publicații culturale din Europa Centrală și de Est.

Drept concluzie, credem că activitățile dezvoltate de către Institutul Federal și reflectate în cadrul „Anuarului” de profil se bazează pe colaborare strânsă a oamenilor de știință și cultură din Germania și statele aflate în centrul și sud-estul continentului.

Adrian Pop

Südost-Forschungen/Internationale Zeitschrift für Geschichte, Kultur und Landeskunde Südosteuropas, Band 67, 2008, München, R. Oldenbourg Verlag, 2009, 602 pag.

Intitulată inițial „Südostdeutsche Forschungen” /Cercetările germane sud-estice (1936) și adoptând ulterior denumirea actuală(1940), publicația cu periodicitate anuală include lucrările unor istorici din Germania și din afara ei, care se ocupă în special cu varietate tematică generate de studierea faptului de cultură și civilizație în menționata arie geografico-istorică a continentului. Revista a apărut la mijlocul deceniului patru interbelic al secolului trecut, când în capitala Bavariei a fost edificat institutul de profil menit să analizeze starea națiunii germane din partea de sud și sud-est a Europei, incluzând astfel și componentele ființării minorității respective, difuzată în regiunea focalizată geopolitic. După Al Doilea Război Mondial, conținutul revistei va trata nu numai tematica „germanității”, dar și pe aceea privind destinul prezent al țărilor situate dincolo de Cortina de Fier.

Amintim faptul că institutul în cauză („Südost-Institut”, 1930) a fost recent reorganizat și transferat la Regensburg (2007), pitorească localitate așezată pe cursul Dunării.

Volumul actual păstrează aceeași componentă metodologică și conceptuală interdisciplinară, rămânând receptiv la inserarea contribuțiilor deosebite în formă și fond, începând de la epoca bizantină și până la cea contemporană. După o lectură temeinică a secțiunilor reunite cronologic și tematic, subliniem locul și importanța unor ample și consistente studii de specialitate elaborate în toate câteva limbi de circulație. Remarcabile apar atât varietatea tematică amintită, cât și participarea sporită a contributorilor străini, figuri emblematică ale scrisului istoric din centrul și sud-estul continentului.

Articolele și studiile, tratând despre chestiuni interesante din diverse domenii (geografie, artă, literatură, religie, știință, economie, lingvistică, folclor etc.), confirmă profesionalismul și extensia internațională a problematicii exersate competent de autorii proveniți din diferite țări europene. Merită reiterat faptul că aproximativ 75% din conținutul periodicului este tradițional dedicat rubricii de note bibliografice și recenzii, care include veritabile eseuri critice cu privire la nouitatea documentară și interpretativă oferită de cele mai noi apariții în profilul de cercetare a zonei date. Cităm în acest sens câteva lucrări semnificative despre și ale istoriografiei românești din ultima perioadă: Martin Jung (București), *Societatea civilă ca un eveniment de elită? Memorialul de la Sighet, în partea de nord a României, ca un loc de amintire al tiraniei comuniste*, p. 277-294; Ioan Bolovan, Ioan Aurel Pop, *Istoria României. Compendiu*, Cluj-Napoca, Institutul Cultural Român/Centrul de Studii Transilvane, 2006 (recenzie de Ștefan Ihrig, p. 386-388); Daniel Ursprung, *Legitimarea domniei între tradiție și inovare. Reprezentarea și înscenarea domniei în istoria premodernă și cea ceaușistă românească*, Brașov, Edit. Aldus, Heidelberg, Arbeitskreis für siebenbürgische Landeskunde, 2007 (recenzie de Wim van Meurs, p. 407-409); Ștefan Sorin Gorovei, Maria Magdalena Székely, *Princeps omni laude maior. O istorie a lui Ștefan cel Mare*, Suceava, Edit. Mușatinii, 2005 (recenzie de Cornelius R. Zach, p. 453-455); Maria Magdalena Székely, Ștefan Sorin Gorovei, *Maria Asanina Leoghina. O prințesă bizantină pe tronul Moldovei*, Suceava, Edit. Mușatinii, 2006 (recenzie de Cornelius R. Zach, p. 455-456); Cristian Luca, *Țările Române și Veneția*